

De la relații industriale naționale la relații industriale sectoriale: evoluții în cadrul relațiilor industriale sectoriale în UE

Rezumat

Introducere

Acest studiu, axat pe relațiile industriale în nouă sectoare din toate cele 27 de state membre ale UE, își propune să evidențieze potențialul de comparare al relațiilor industriale sectoriale și să demonstreze tendința acestora de a manifesta caracteristici similare la nivel transnațional. Studiul precizează factorii care pot explica gradele diferite de convergență internațională din sectoare variate, iar prin aceasta potențialul de coordonare la nivelul UE în cadrul fiecărui sector.

Studiul analizează poziția sectorului în cadrul noii guvernante europene pe mai multe niveluri. El pune sub semnul întrebării modul în care configurațiile relațiilor industriale la nivel sectorial pot interacționa cu guvernanta sectorială la nivelul UE. În special, se propune o corelare a evoluțiilor dialogului social sectorial european (DSSE) cu structurile relațiilor industriale sectoriale din statele membre UE.

Sectorul a fost promovat ca reprezentând un nivel concret al dialogului social european și un element de bază al modelului social european, odată cu înființarea comitetelor de dialog social sectorial, care au elaborat peste 500 de texte comune începând din 1998.

Studiul susține că, întrucât sectorul reprezintă un nivel proeminent între nivelul european, național și cel al societăților economice, modul său de organizare și similitudinea transfrontalieră care îl caracterizează afectează capacitatea de dezvoltare și punere în practică a DSSE. Această realitate a fost confirmată printr-o analiză inițială a contractelor și textelor elaborate în nouă țări, deși cauzele și efectele specifice impun o investigație mai aprofundată, eventual la nivelul mai multor sectoare.

Studiul este structurat în trei etape interconectate.

- Examinează variabilitatea sistemelor de relații industriale sectoriale în fiecare țară, precum și variabilitatea sistemelor de relații industriale naționale, pe sectoare, pentru a verifica dacă sectoarele internaționalizate din punct de vedere economic prezintă mai multe sisteme comparabile de relații industriale.

- Prin intermediul unei analize cluster, se descriu și se analizează sistemele de relații industriale la nivel sectorial, elaborându-se o nouă clasificare a sistemelor de relații industriale.
- Desfășoară o investigație calitativă privind relația existentă între similitudinea unor sisteme de relații industriale sectoriale și rezultatul DSSE.

Contextul politicii

Sectorul reprezintă în continuare nivelul principal de negociere colectivă și de organizare a partenerilor sociali în aproximativ jumătate dintre statele membre. În ultimul timp s-au făcut tot mai multe presiuni în favoarea descentralizării relațiilor industriale naționale, însă nu este clar încă dacă această descentralizare ar putea fi compensată, parțial, prin dezvoltarea coordonării transfrontaliere. Acest lucru ar fi posibil în companiile multinaționale, în cazul rundelor de negociere colectivă, precum și la nivelul UE. UE se ocupă încă din 1998 de elaborarea unui cadru pentru DSSE, prin înființarea a 40 de comitete europene de dialog social care reprezintă aproximativ 145 de milioane de lucrători din statele membre. Sectorul continuă să reprezinte un palier major al dialogului social național în majoritatea statelor membre și a început să se evidențieze ca nivel esențial de guvernanta la nivel european. Prin urmare, înțelegerea dinamicii sectoriale a dialogului social este din ce în ce mai relevantă pentru compararea evoluțiilor naționale și pentru înțelegerea tendințelor guvernantei europene.

Constatări principale

Diferențe și similitudini în cadrul relațiilor industriale

Unele țări au sisteme similare de relații industriale în toate sectoarele economice, alte țări prezintă diferențe semnificative de la un sector la altul în ceea ce privește sistemele de relații industriale, iar unele sectoare prezintă similitudini ale acestor sisteme indiferent de țara în care se află. Nivelul de variație

sectorială nu pare a fi legat de diferite „tipuri” tradiționale de relații industriale naționale, cu excepția țărilor nordice care prezintă, fără excepție, o variație scăzută. Țările care au sisteme de relații industriale similare la nivel intersectorial includ state foarte diferite, ca de exemplu Finlanda, Malta și Franța. Totuși, Polonia, Cipru și Portugalia au cele mai diferite sisteme de relații industriale din punct de vedere intersectorial. Cea mai pronunțată similitudine la nivelul UE 27 există în sectorul telecomunicațiilor, iar cea mai redusă în sectorul serviciilor de îngrijire a părului și de înfrumusețare. Configurațiile relațiilor industriale variază mai mult în funcție de sector decât de țară, ceea ce înseamnă că diferențele de la un sector la altul în cadrul aceleiași țări au tendința de a fi mai semnificative decât cele de la o țară la alta, în cadrul aceluiași sector.

Factori favorabili și defavorabili similitudinii relațiilor industriale sectoriale

Analiza elementelor care determină similitudini la nivelul relațiilor industriale transnaționale a arătat că factorii socio-economici precum internaționalizarea sectoarelor (de exemplu, sectoarele expuse concurenței internaționale și care prezintă un nivel ridicat de transferabilitate a locațiilor de producție) sunt asociați cu sisteme de relații industriale similare la nivel transnațional. De asemenea, reglementările UE pot „stimula” sectoarele să manifeste o similitudine a relațiilor industriale la nivel transnațional, iar în același timp pot genera factori de „descurajare”, precum internaționalizarea sectoarelor, promovând astfel caracterul similar al structurilor relațiilor industriale.

Sisteme de relații industriale la nivelul sectoarelor

Întrucât sistemele de relații industriale variază în UE 27 atât la nivel de țară, cât și la nivel de sector, studiul a conceput un sistem de tipuri de relații industriale inspirat din clasificările existente ale modelelor de relații industriale la nivel național. Aceste tipuri iau în considerare relații industriale de dimensiuni diferite, observate la nivel sectorial. În urma analizei cluster, reiese că țările sunt poziționate în funcție de tipologia relațiilor industriale sectoriale în grupuri care diferă de cele cărora le aparțin respectivele țări în funcție de sistemele naționale de relații industriale tradiționale.

Analiza variației sectoriale în vederea identificării tipurilor de relații industriale similare a revelat faptul că distribuția tipurilor de relații industriale nu urmează delimitările geografice „ideale”, așa cum se întâmplă în cazul clasificărilor naționale care diferențiază modele europene nordice, sudice sau estice. Din nou, analiza a scos la iveală o diferență în ceea ce privește alocarea spațială a tipurilor de relații industriale și care apare între sectoarele expuse concurenței internaționale (caracteristici similare ale relațiilor industriale în UE27), în cadrul unuia sau a două grupuri mari, și sectoarele neexpuse. Acest lucru sugerează faptul că internaționalizarea generează un

anumit grad de convergență, chiar dacă nu neapărat către un tip unic de relații industriale. În schimb, tiparele geografice similare clasificărilor naționale tradiționale sunt mai vizibile în sectoarele protejate, indicând faptul că sistemele de relații industriale sectoriale corespund într-o măsură mai semnificativă diferitelor modele naționale dominante.

Sistemele de relații industriale sectoriale și dialogul social la nivelul UE

Prezentul raport evidențiază unele caracteristici sectoriale ale relațiilor industriale care par să afecteze, în cadrul unui sistem pe mai multe niveluri, capacitatea de guvernare a DSSE. Analiza indică faptul că sectoarele cu relații industriale similare la nivel transnațional sunt asociate cu rezultate mai bune din punct de vedere al DSSE. De asemenea, datele arată că anumite caracteristici ale relațiilor industriale la nivel sectorial pot să faciliteze dialogul social sectorial european. În special fragmentarea redusă a actorilor, densitatea organizațională ridicată și un nivel semnificativ de negociere colectivă se regăsesc în general în sectoarele în care DSSE pare mai productiv, cel puțin din punct de vedere formal, deși testarea acestei asocieri va necesita cercetări suplimentare.

Indicatorii politici

- Dat fiind faptul că sectoarele variază mai mult decât țările în ceea ce privește aspectele specifice ale relațiilor industriale, sectorul reprezintă un nivel foarte promițător pentru studierea convergenței europene a relațiilor industriale și a potențialului pentru dialog social european.
- Reglementările UE care stimulează internaționalizarea sectoarelor par a avea un efect colateral asupra tiparelor relațiilor industriale sectoriale.
- Există o probabilitate mai ridicată ca DSSE să se dezvolte și să se intensifice în sectoarele cu relații industriale similare în statele membre ale UE.
- Unele sectoare urmează un tipar sectorial al relațiilor industriale la nivel transfrontalier, iar altele prezintă tipare naționale. În schimb, chiar și țările caracterizate prin relații industriale descentralizate sau mai puțin coordonate, precum majoritatea noilor state membre, prezintă diversitate sectorială, iar unele dintre sectoarele lor evoluează către un sistem foarte bine organizat.

Informații suplimentare

Raportul *De la relații industriale naționale la relații industriale sectoriale: evoluții în cadrul relațiilor industriale sectoriale în UE* este disponibil online la adresa <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1110.htm>

Stavroula Demetriades, Director de cercetare
stavroula.demetriades@eurofound.europa.eu